

שם מלא:

כיתה:

התאמות:

ישבתי ליד:

מבחן באזרחות

נובמבר 2021

א. משך הבחינה: 80 דקות (שעה ועשרים דקות)

תוספת זמן 25%: 100 דקות (שעה וארבעים דקות)

ב. מבנה השאלות ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון 30 נקודות (2 x 15)

פרק שני 30 נקודות (2 x 15)

פרק שלישי 40 נקודות (2 x 20)

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: אין.

בהצלחה!

פרק ראשון (30 נקודות)

ענו על שתיים מן השאלות 1 עד 3 (לכל שאלה – 15 נקודות)

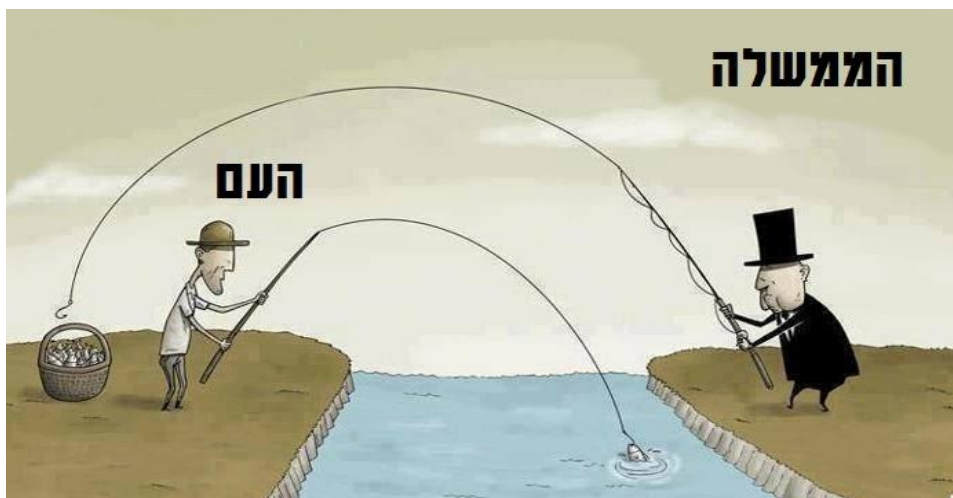
1. במהלך עבודות הרחבה של אחד מכבישי הארץ, נחשפו חורבות של ישוב עתיק. בחפירות שערכו ארכיאולוגים שהוזעקו למקום, התגלו שרידי בית כנסת קדום, אבני בניין שעליהן חרוטות מנורות וכתובות בכתב עברי עתיק. כדי שלא לפגוע בממצאים, דרשו הארכיאולוגים להטות את מסלולו של הכביש. לדבריהם, הממצאים שהתגלו הם שרידים מן העבר היהודי בארץ-ישראל. לכן, יש להקים במקום גן לאומי ובו יוכלו אזרחי המדינה להתבונן בממצאים וללמוד על העבר.

ציינו והציגו את **סוג הלאומיות** שעליו התבססה הדרישה של הארכיאולוגים. הסבירו כיצד סוג לאומיות זה בא לידי ביטוי בקטע.

2. משרד הבריאות פרסם הנחיות לציבור, שמטרתן לצמצם את התפשטות נגיף הקורונה. על פי ההנחיות, תיאסר יציאה מהבית שלא לקניית מצרכים בסיסיים או תרופות, ומקומות עבודה יורשו לחייב עובדים לעבוד מן הבית. אזרח שהתראיין לכלי תקשורת אמר: "כל האיסורים האלה לא הגיוניים. אני מבין את החשש, ואני מבין שצריך לשמור על היגיינה. אבל ההגבלות שהוטלו הן קיצוניות ופוגעות בזכויות הטבעיות של כל אחד מאיתנו. מותר לי ללכת לאן שארצה, בלי לתת דין וחשבון לאף אחד!".

ציינו והציגו את **הזכות** שנפגעה לטענת המרואיין. הסבירו כיצד זכות זו באה לידי ביטוי.

3. בקריקטורה שלפניכם מוצגת גישה חברתית כלכלית מסוימת, ונמתחת עליה ביקורת.

ציינו והציגו את הגישה החברתית הכלכלית המוצגת בקריקטורה.

הסבירו את הביקורת שנמתחת עליה.

פרק שני (30 נקודות)

ענו על שתיים מן השאלות 4 עד 6 (לכל שאלה – 15 נקודות)

4. הציגו את שיטת הבחירות בישראל (שלושת המאפיינים).

הציגו את עקרון הפלורליזם.

הסבירו כיצד עקרון הפלורליזם בא לידי ביטוי בשיטת הבחירות בישראל.

5. הציגו את הזכות לשוויון.

הציגו את המושג מדינת לאום אתנית תרבותית.

הסבירו כיצד הזכות לשוויון עלולה להיפגע במדינת לאום אתנית תרבותית.

6. הציגו את את המושג עריצות הרוב.

הציגו את רעיון זכויות האדם.

הסבירו כיצד עריצות הרוב יכולה לפגוע במימוש זכויות האדם בחברה דמוקרטית.

פרק שלישי (40 נקודות)

קראו את המאמר שלפניכם, וענו על השאלות שאחריו.

רכבת קלה בשבת? גם החרדים מסכימים

דרישתו של ראש עיריית תל-אביב, רון חולדאי, להפעיל את הרכבת הקלה בשבת, מעוררת כצפוי את חמתם של חברי הכנסת החרדים. הם מאשימים אותו בפריצת הֶסֶדֶר ה"סטטוס-קוו". טענה נכבדה זו טעונה בירור.

נוהגים לייחס את הסדר הסטטוס-קוו למכתב – ששלחו ביוני 1947 דוד בן-גוריון והרבנים החרדים הבכירים, בשם הסוכנות היהודית, להסתדרות אגודת ישראל העולמית – ועסק בשמירת השבת, בכשרות, בנישואין ובחינוך. מכתב זה נועד להשקיט את חששותיהם של החרדים ולדרבן אותה לתמוך בהקמתה של מדינה יהודית.

דרישתם של מנהיגי הקהילה החרדית הייתה "שכל יהודי יוכל לחיות על-פי התורה". על כך נוכל כולנו להסכים. עם זאת, יש לשים לב הן למה שיש במכתב זה, הן למה שאין בו. ראשית, לפני ההצהרות שבמכתב מופיעות שתי הסתייגויות. מוצהר, על דעתה של אגודת ישראל (נציגי החרדים), כי לא הנהלת הסוכנות היהודית ולא שום גוף אחר מוסמכים לקבוע את צביון המדינה שתקום, וכי המדינה תהיה בת-חורין "לקבוע את חוקתה ומשטרה לפי רצון העם". עוד מודגש במכתב, כי "הקמת המדינה זקוקה לאישור האו"ם, וזה לא ייתכן אם לא יובטח חופש המצפון לכל אזרחיה והעדר כפייה או אפליה בענייני דת".

לגבי השבת, כך נכתב במכתב: "שבת – ברור שיום המנוחה החוקי במדינה היהודית יהיה יום השבת, כמובן מתוך מתן רשות לנוצרים ובעלי דת אחרת לשבות ביום החג השבועי שלהם".

ההצהרות כולן מנוסחות באופן כללי ובלתי מחייב. נקבע אמנם שיום המנוחה החוקי יהיה השבת, אך לא פורט מה יהיה מותר או אסור באותו יום. הביטוי "סטטוס-קוו" כשלעצמו אינו ברור מספיק. משמעותו הקפאת המצב הקיים, אך דבר זה לא ייתכן. החיים זורמים ומשתנים, וכשם שלא ניתן להקפיא נהר זורם – כך גם החיים. ואכן, ב"סטטוס-קוו" היו שינויים במרוצת השנים לשני הכיוונים.

באשר לתחבורה הציבורית בשבת, לנושא זה שני פנים – הפן החוקתי והפן הדתי. מהפן החוקתי, אין זה מתקבל על הדעת שעל השכבות החלשות תיפּקֶּה שבייתה בשבת, אך לא על מי שיכולים להרשות לעצמם לרכוש מכוניות פרטיות. מהפן הדתי, איסור תחבורה ציבורית בשבת משיג תוצאה הפוכה משמירת השבת. במקום שייסע אוטובוס אחד או רכבת אחת, נוסעות מאות ואלפי מכוניות. ומה הועילו חכמים בתקנתם?

לדעתי, הפתרון ההגיוני היחיד הוא להעביר את נושא השבת לרשויות המקומיות. אין דין שבת בבני ברק כדין שבת בתל-אביב, כשם שלא דומה השבת בקיבוץ גן שמואל לשבת בשכונת מאה שערים בירושלים. למעשה, הסדר כזה כבר מתקיים, משום שבחיפה יש תחבורה ציבורית בשבת.

מעובד על פי מאמרו של אשר מעוז, פרופסור למשפטים, סגן נשיא האגודה הבינלאומית לחופש הדת וראש הוועדה לקשרים אקדמיים בינלאומיים של המרכז האקדמי פרס – הארץ, 28.10.21.

ענו על השאלות 7 עד 8 (לכל שאלה – 20 נקודות)

7. ציינו שני מאפיינים של מדינת ישראל, כפי שהם באים לידי ביטוי בהכרזת העצמאות. אפשר לציין שני מאפיינים יהודיים, שני מאפיינים דמוקרטיים, או מאפיין יהודי אחד ומאפיין דמוקרטי אחד. (5 נקודות)
- הסבירו כיצד המאפיינים שצינתם באים לידי ביטוי במאמר. (15 נקודות)
8. הביעו את דעתכם ביחס לעמדתו של הכותב בשאלת הפתרון לתחבורה הציבורית בשבת. הציגו נימוק אחד מרכזי התומך בעמדתכם ומתבסס על מושגים מתחום האזרחות. בכתיבתכם הקפידו על הרכיבים האלה : (20 נקודות)
- א. **טענה** – הציגו את עמדתכם באופן ברור (תומכ/ת או מתנגד/ת).
- ב. **הנמקת עמדתכם** – הציגו נימוק לעמדתכם המבוסס על מושגים וידע מלימודי האזרחות.

בהצלחה !